

STATISTIKA STEČAJEVA U HRVATSKOJ KROZ UČINKE PRIKRIVENIH GUBITAKA

Zdravko GRUBEŠA

Grubeša d.o.o., Franje Račkog 95, 31 400 Đakovo, Hrvatska

grubesz@gmail.com

Ivo MIJOČ

Ekonomski fakultet u Osijeku, Trg Ljudevita Gaja 7, Osijek, Hrvatska

ivo.mijoc@efos.hr

Dražen ĆUČIĆ

Ekonomski fakultet u Osijeku, Trg Ljudevita Gaja 7, Osijek, Hrvatska

drazen.cucic@efos.hr

Sažetak

Institut stečaja ubrzano se razvijao kroz povijest i danas predstavlja ključni čimbenik koji utječe na makroekonomsku neravnotežu u svakom gospodarstvu. Stvaranje povoljnije slike poslovnih subjekata postalo je nužno zbog privlačenja investitora, povećanja tržišne vrijednosti društva, rasta cijene dionica i lakšeg pristupa kreditnim linijama banaka. U tom kontekstu, sve češća primjena kreativnog računovodstva dovodi do manipulacija financijskim izvještajima različitog intenziteta što postaje uobičajena praksa, a ne iznimka. Takve manipulacije obmanjuju društvo, državu i investitore te se često otkrivaju tek tijekom stečajnog postupka kada se knjigovodstvena vrijednost imovine prilagođava tržišnim vrijednostima. Međutim, mjerenje ekonomskog učinka stečajnog postupka nije jednostavno jer veličina zemlje, stupanj razvijenosti gospodarstva, BDP i članstvo u međunarodnim organizacijama ne pokazuju jasnu povezanost s ključnim makroekonomskim pokazateljima. Stoga, prikaz statističkih podataka o stečajnim postupcima, u mikro i makro okruženju, predstavlja racionalan i alternativan pristup. Analiza javno dostupnih podataka o stečajnim postupcima pokazuje da su takvi podaci ograničeni i slabo zastupljeni u javnom prostoru što dodatno otežava razumijevanje ionako složenog postupka stečaja. Sekundarni cilj ovog rada je analiza učinaka prikrivenih gubitaka u stečajnim postupcima kroz primjer tri društva iz Slavonije pod nadležnošću Trgovačkog suda u Osijeku. Detaljna analiza poslovnih knjiga tih društava otkriva nerealno prikazivanje imovine i obveza što je rezultiralo nemogućnošću podmirenja vjerovnika i prestankom poslovanja. Ovi slučajevi jasno pokazuju da precjenjivanje vrijednosti imovine i obveza značajno utječu na financijski rezultat poslovanja. Takva praksa ne samo da je nezakonita, već ozbiljno narušava financijsku stabilnost društava, dovodi do otvaranja stečajnih postupka i gubitaka radnih mjesta. Provedena analiza ističe važnost točne procjene vrijednosti dugotrajne imovine, usklađenja sumnjivih i spornih

potraživanja, otpisa obveza i pravilnog priznavanja istih kao prihoda. Rad naglašava ključnu ulogu ovih postupaka u održavanju financijske stabilnosti društava te ukazuje na potrebu za rigoroznijim kontrolama kako bi se spriječile buduće malverzacije i pogrešna prikazivanja financijskih izvještaja.

Ključne riječi: stečaj, statistički podaci, Hrvatska, Europska unija, prikriveni gubici

Ključna poruka rada: Stečajevi neminovno dovode do narušavanja makroekonomske ravnoteže u ekonomskom smislu, ali i temeljne supstance društva – općenito odražavajući se kroz smanjenje regionalne produktivnosti te demografski kontekst Slavonije i Baranje.

1. Uvod

Pojam stečaj, prema Hrvatskom jezičnom portalu, potječe od njemačke riječi “konkurs”, koja dolazi iz latinskog izraza “*concursum*”, koja označava natjecanje ili zajedničko kretanje. Izraz “*concursum creditorum*” opisuje situaciju u kojoj vjerovnici pokušavaju naplatiti svoja potraživanja od dužnika. U hrvatskom jeziku često se koristi i sinonim bankrot, koji dolazi iz talijanskog izraza “*banca rotta*” ili “*razbijena klupa*” simbolizirajući poslovni neuspjeh trgovaca (Hrvatska enciklopedija, 2021). Pojam insolventan označava nesposobnost plaćanja, no ne mora uvijek značiti stečaj.

Stečajni postupak, u poslovanju trgovačkog društva, ne predstavlja samo trenutak u vremenu već dugotrajan proces. Njegova glavna svrha je kolektivno namirenje vjerovnika pri čemu se imovina dužnika unovčava i prikupljena sredstva raspodjeljuju među vjerovnicima. Bosanac i Palić (2004: 49) smatraju kako stečajni postupak djeluje kao generalna ovrha nad imovinom dužnika s ciljem osiguranja jednakog namirenja svih vjerovnika. Nakon otvaranja postupka, pojedinačne ovrhe na imovinu dužnika nisu dopuštene. Uspješno namirenje moguće je jedino ukoliko se stečaj pokrene dok društvo još raspolaže imovinom koja se može unovčiti. Sajter (2014: 3) ističe kako stečaj predstavlja krajnje rješenje poslovnih poteškoća. Ovim procesom, uz intervenciju državnih institucija i ovlaštenih osoba, reguliraju se odnosi između dužnika i vjerovnika, čime se ispravljaju tržišne neravnoteže koje bi, ako ostanu neriješene, mogle destabilizirati širi ekonomski sustav. Proizlazi kako stečajni postupci služe uklanjanju trgovačkih društava, koja više nisu sposobna podmirivati svoje obveze čime se sprječava dodatna šteta za druga društva. Dakle, stečajni postupak predstavlja mehanizam za rješavanje problema uzrokovanih neodrživim poslovanjem trgovačkog društva s ciljem obnove povjerenja između dužnika i vjerovnika.

Prema Grubeši (2011: 23), stečajni postupak se vodi pred nadležnim trgovačkim sudom pri čemu je točno određena stvarna i mjesna – postupak se pokreće u sudu na čijem se

području nalazi sjedište dužnika. Postupak se pokreće na temelju dva ključna razloga: nesposobnosti za plaćanje i prezaduženosti. Prema članku 6. Stečajnog zakona (NN 71/15, 104/17, 36/22, 27/24), pravna osoba smatra se nesposobnom za plaćanje ako u Očevidniku redosljeda osnova za plaćanje, kojeg vodi Financijska agencija (FINA), ima jednu ili više evidentiranih neizvršenih osnova za plaćanje duže od 60 dana. Nesposobnost uključuje i neisplatu tri uzastopne plaće radnicima što dodatno ukazuje na trajnu nemogućnost podmirivanja dospjelih obveza. Prezaduženost, s druge strane, nastupa kada je imovina društva manja od ukupnih obveza. Međutim, prema članku 7. istog zakona, pravna osoba se ne smatra prezaduženom ako postoje razlozi (npr. razvojni planovi, raspoloživa sredstava, osiguranja) koji omogućuju pretpostavku kako će uredno podmirivati dospjele obveze. Također, prezaduženost se ne priznaje ako za obveze društva solidarno odgovara član društva fizička osoba nad čijom imovinom nije otvoren stečajni postupak. Najčešći razlog za pokretanje stečaja su blokirani računi dužnika što se potvrđuje podacima FINA-e. Nakon 120 dana blokade, FINA ima ovlast podnijeti prijedlog za otvaranje stečajnog postupka. Dužnik može izbjeći stečaj samo ako podmiri sve evidentirane obveze čime ponovo dokazuje svoju solventnost i nastavlja redovito poslovanje.

Stečaj i prikriveni gubici u knjigovodstvu društva često su usko povezani, a ta veza može imati značajne posljedice na financijsku stabilnost društva i šireg gospodarskog sustava. Prikriveni gubitci, koji se ne evidentiraju u skladu s realnim stanjem stvaraju iluziju financijske stabilnosti prikazujući društvo kao solventno i uspješno, iako je stvarna situacija znatno lošija. Ovakva praksa, često rezultat kreativnog računovodstva ili manipulacije financijskim izvještajima, onemogućava vjerovnicima, ulagačima i regulatorima da pravovremeno prepoznaju probleme s likvidnošću i solventnošću. Kada prikriveni gubici postanu preveliki za ignoriranje, društvo se suočava s nesposobnošću podmirivanja dospjelih obveza što, u konačnici, dovodi do stečaja. Posljedice su višestruke: vjerovnici ostaju nenamireni, vrijednost imovine društva pada zbog prisilne prodaje, a povjerenje tržišta prema sličnim društvima biva narušeno. Osim toga, prikriveni gubitci otežavaju preciznu procjenu stvarnog financijskog stanja vodeći do pogrešnih poslovnih odluka poput prekomjernog zaduživanja ili ekspanzije na temelju lažno prikazane likvidnosti. U širem kontekstu, prisutnost prikrivenih gubitaka u većem broju društava ili ključnim sektorima može destabilizirati gospodarski sustav. Pravovremeno otkrivanje i ispravno knjiženje gubitaka ključno je za sprječavanje stečaja kao i za očuvanje transparentnosti i povjerenja u financijskom sustavu.

Rad je strukturiran u pet poglavlja. U uvodnom dijelu definiraju se problematika i ciljevi istraživanja. Drugo poglavlje pruža pregled razvoja stečajnog postupka s posebnim naglaskom na prikriveno računovodstvo i njegov utjecaj na financijske izvještaje. Treće poglavlje objašnjava metodološki pristup istraživanju spajajući makroekonomske i mikroekonomske elemente te prikazujući rezultate prikupljenih podataka i usporednu analizu odabranih slučajeva. Četvrto poglavlje posvećeno je raspravi o rezultatima istraživanja i utjecaju prikrivenih gubitaka na financijsku stabilnost društava. Zaključno poglavlje donosi ključne spoznaje te preporuke za buduća istraživanja i primjenu u praksi.

2. Vremenski kontekst stečajeva i prikrivenih gubitaka

2.1. Povijest stečajnih postupaka

Povijest stečajnih postupaka seže u drevno hebrejsko društvo, gdje su prema Mojsijevu zakonu¹ dugovi opraštani svake sedme godine, dok su strancima i robovima dugovi opraštani svake osme godine. McNally (2012) opisuje kako se u staroj Grčkoj dugovi često podmirivani kroz dužničko ropstvo što je stvaralo društvenu nestabilnost, sve do ukidanja te prakse 594. godine pr. Kr. U starom Rimu podmirivanje dugova bilo je izrazito brutalno – tijelo dužnika moglo bi biti razdijeljeno među vjerovnicima (Resnick i Sommer, 2009). Srednjovjekovna Italija pružala je olakšice dužnicima, dok su u Francuskoj i Njemačkoj dužnici bili javno posramljeni ili zatvoreni. U američkim kolonijama dužnici su bili kažnjavani bičevanjem i žigosanjem. Promjene u kažnjavanju dužnika započinju tek u 18. stoljeću. Bartulović, Bodul i Vuković (2013) ističu kako začetci modernog stečajnog zakonodavstva potječu iz trgovačkih gradova sjeverne Italije u 13. i 14. stoljeću, gdje su dužnicima oduzimate poslovne knjige, a oni zatvarani. Ove preinake proširile su se Europom, Amerikom i Azijom prilagođavajući se promjenama u društvu i gospodarstvu. Udaljavanje od okrutnih metoda kažnjavanja dužnika bilo je sporo, a tek su u 18. i 19. stoljeću ukinuti dužnički zatvori i ropstvo. Povijest stečaja pokazuje kako su ljudi zbog dugova bili strogo kažnjavani, dok su danas krediti i dugovanja uobičajena pojava dostupna svim sudionicima platnog prometa.

Različiti utjecaji srednjovjekovnog prava značajno su oblikovali pravni sustav Hrvatske u doba narodnih vladara, od 9. do početka 12. stoljeća pri čemu su posebno važnu ulogu imali statuti obalnih gradova i otoka. Margetić, Sirotković i Bartulović (1989: 21) ističu Supetarski kartular kao jedan od najstarijih spisa iz 11. i 12. stoljeća, koji pruža uvid u ovisnost slugu. Iako nisu bili u klasičnom ropstvu, ti su sluge ovisile o svojim gospodarima do podmirenja dugova. Dubrovački statut iz 1272. godine oslobađa nasljednike dugova, osim ako je ostavitelj izričito zahtijevao drugačije, dok je Slavonski sabor 1273. donio odluku da osuđeni tuženik ne smije biti zatvoren ako posjeduje imovinu kojom može podmiriti dugove. Senjski statut iz 1388. uvodi posebnu pravnu ustanovu za reguliranje tražbina, a definirana su i prava vjerovnika. Bartulović i sur. (2013: 22) objašnjavaju kako se u obalnim gradovima poput Šibenika, Trogira i Splita vjerovnici obraćali svojoj komuni, koja bi potom tražila naplatu od dužnikove komune ili države. U slučaju neuspješne naplate, vjerovniku bi bila izdana *carta repressaliarum*, koja mu je omogućavala zapljenu dužnikove imovine.

¹ Biblija govori, <https://biblija.biblijagovori.hr/glava.php?knjiga=Ponovljeni%20zakon&prijevod=sve&glava=15>

S razvojem trgovine, u 14. i 15. stoljeću, postupno se napušta praksa represalija, a sporovi se sve više rješavaju mirnim putem. Prvi stečajni propis u Hrvatskoj, Privremeni red stečajni, donesen je 1853. godine, a 1897. zamijenjen je Stečajnim zakonom, koji je nastao po uzoru na ugarske, austrijske i njemačke zakone, ali je sadržavao specifičnosti koje nisu bile prihvaćene u tim državama. Zakon je bio predmet kritika zbog nejasnoća i neučinkovitosti te je ostao na snazi do donošenja novog Stečajnog zakona i Zakona o prinudnom poravnanju 1929. godine. Ovi zakoni donijeli su veću zaštitu vjerovnika i učinkovitiji stečajni postupak. Nakon Drugog svjetskog rata, pravni okvir stečaja postao je neprimjenjiv u novom društvenom poretku socijalističke Jugoslavije, gdje su poslovne poteškoće društava često rješavane kroz inflaciju. Prelazak na tržišnu ekonomiju donio je značajne reforme uključujući donošenje Zakona o prisilnoj nagodbi, stečaju i likvidaciji 1994. godine, koji je 1997. zamijenjen novim Stečajnim zakonom. Taj je zakon, inspiriran njemačkim *Insolvenzordnung*om iz 1994., unaprijedio položaj vjerovnika, uveo stečajni plan, omogućio učinkovitiju reorganizaciju dužnika te preciznije regulirao stečajne postupke.

Stečajni zakon iz 1997. godine doživio je sedam izmjena i dopuna kako bi se poboljšali uvjeti provođenja stečajnih postupaka, a 2015. godine donesen je novi Stečajni zakon s dodatnim izmjenama u 2017. i 2022. godini, koji je uveo i predstečajni postupak. Posebnu važnost za očuvanje gospodarske stabilnosti ima Zakon o postupku izvanredne uprave u trgovačkim društvima (NN 32/17) donesen 6. travnja 2017. godine. Prema članku 1. ovog zakona, cilj mu je zaštita održivosti poslovanja trgovačkih društava od sistemskog značaja za Hrvatsku posebno onih koja svojim poslovanjem imaju značajan utjecaj na gospodarsku, socijalnu i financijsku stabilnost zemlje. Članak 4. Zakona definira trgovačka društva od sistemskog značaja kao ona koja u prethodnoj kalendarskoj godini zapošljavaju više od 5 000 radnika i imaju bilančne obveze veće od 7,5 milijardi kuna neovisno o denominaciji tih obveza pod uvjetom da premašuju tu vrijednost u kunskoj protuvrijednosti. Postupak izvanredne uprave primjenjuje se na dionička društva i povezana društva dužnika ako postoji stečajni ili predstečajni razlog. Ovaj je zakon prvi put primijenjen na društvu Agrokor d.d. čime je izbjegnuta potencijalna gospodarska i financijska kriza. Provedba zakona omogućila je isplate dobavljačima, spriječila masovna otpuštanja i osigurala nastavak poslovanja bez tereta na državni proračun. Time je spriječen jedan od najvećih stečajnih postupaka u povijesti Hrvatske, a zemlja je izbjegla značajan financijski udar koji bi pogodio brojne obrtnike i destabilizirao gospodarstvo.

2.2. Prikriveni gubitci

Prikriveni gubitci, u knjigovodstvu, prisutni su kroz cijelu povijest poslovanja i računovodstvenih praksi razvijajući se usporedno s evolucijom gospodarskih sustava i tehnika financijskog izvještavanja. Od najranijih oblika trgovine pa sve do suvremenih korporativnih skandala, ove nepravilnosti često su korištene za prikrivanje stvarne financijske situacije društva. Ovaj rad prikazuje povijest pojave skrivenih gubitaka kroz nekoliko ključnih faza. U ranim fazama trgovine, knjigovodstvene prakse bile su

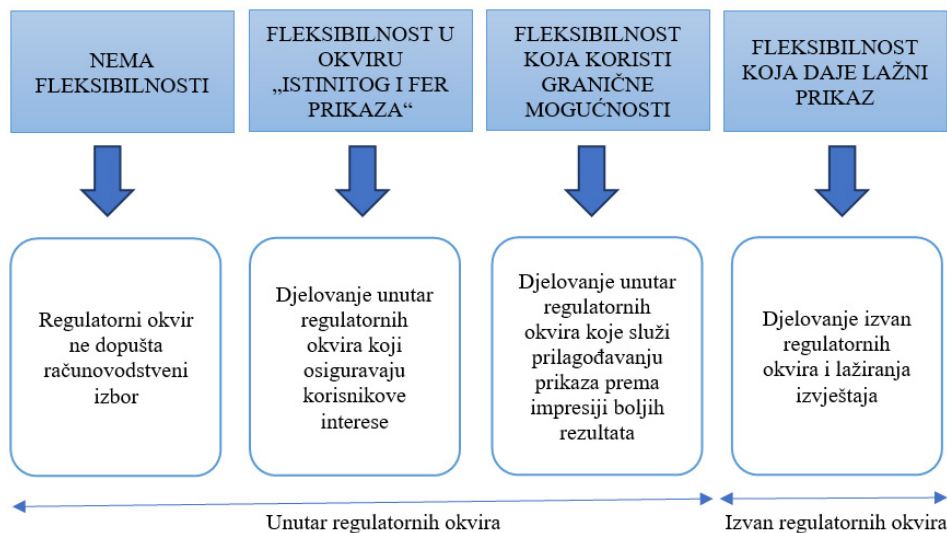
rudimentarne s vođenjem zapisa uglavnom u jednostavnim oblicima poput bilježenja dugova i potraživanja na papirusima ili glinenim pločicama. Skriveni gubitci tada nisu imali suvremeni oblik, jer nije postojala standardizacija računovodstvenih praksi. Ipak, već u tom razdoblju zabilježene su metode obmane poput lažnih prikaza dugova ili neiskazivanja obveza kako bi se izbjegla odgovornost prema vjerovnicima (Mattessich, 2000). S vremenom su, prikriveni gubitci i dobitci postali uobičajena praksa u poslovanju, a društva su sve češće koristila kreativno računovodstvo kako bi stvorila poželjnu sliku svog financijskog stanja. Prema Naseru (1993: 2), kreativno računovodstvo označava transformaciju financijskih izvještaja kako bi odražavali ono što društvo želi prikazati koristeći postojeća pravila ili namjerno ignorirajući neka od njih. U američkoj pravnoj praksi često se raspravlja o konceptu *“poštenog”* ili *“nepoštenog” stečaja*. U slučaju poštenog stečaja, koji je uzrokovan nepovoljnim okolnostima, odgovorne osobe obično ne snose kaznenu odgovornost. S druge strane, nepošteni stečaj, koji uključuje zloupotrebe i prijevare, vodi do istraga i procesuiranja odgovornih osoba. Kako bi se suzbile zloupotrebe u stečajnim postupcima, SAD je 2005. godine donio Zakon o prevenciji zlouporabe bankrota i zaštiti potrošača čime su uvedene strože regulacije i mehanizmi zaštite.

U Hrvatskoj su posljedice stečaja definirane člankom 249. Kaznenog zakona (NN 125/2011...36/24), koji propisuje kaznenu odgovornost za izazivanje prezaduženosti ili nesposobnosti za plaćanje. Prema ovom članku, osoba koja u gospodarskom poslovanju izazove takve okolnosti ili poduzme radnje koje otežavaju namirenje vjerovnika u stečajnom postupku može biti kažnjena zatvorom od šest mjeseci do pet godina. Kaznena djela uključuju prijenos imovine bez odgovarajuće protučinidbe, sklapanje fiktivnih ugovora, nepravilno vođenje poslovnih knjiga ili prikrivanje stvarnog imovinskog stanja. Ako su ova djela počinjena iz nehaja, predviđena je kazna zatvora do tri godine. U slučaju da djelo izazove znatnu štetu, počinitelju prijeti kazna zatvora od jedne do deset godina. Međutim, ako vjerovnici budu namireni prije donošenja presude, moguće je da počinitelj bude oslobođen kazne. Kaznena odgovornost se primjenjuje isključivo u slučaju obustave plaćanja ili otvaranja stečajnog postupka protiv dužnika ili pravne osobe koju je počinitelj zastupao.

Temeljem prikaza na Slici 1 može se zaključiti kako je kreativno računovodstvo dopušteno unutar određenih regulatornih okvira osobito u područjima gdje računovodstvena pravila nisu jasno definirana, precizna ili gdje postoji prostor za slobodnu interpretaciju. Međutim, kada kreativno računovodstvo prijeđe granice tih okvira otvaraju se brojne mogućnosti za manipulaciju. Prema Belaku (2011: 151), manipulacije financijskih izvještaja primjenom kreativnog računovodstva mogu uključivati različite tehnike poput manipulacija troškovima i rashodima, prikazivanje lažnih prihoda, nepravilnog rezerviranja, stvaranja nerealne aktive, agresivne revalorizacije, prikrivanja obveza, izvlačenja sredstava iz društva, provođenja složenih transakcija te krađe gotovine. Kako bi društvo ispravno prikazalo svoj financijski položaj, uspješnost poslovanja i novčane tokove, nužno je barem jednom godišnje popisati imovinu i obveze te ih iskazati na fer i

istinit način. Nepravilno prikazivanje vrijednosti imovine i obveza može značajno utjecati na poslovni rezultat i prouzročiti negativne posljedice. Ovi propusti najčešće nastaju zbog nesvjesnog ili svjesnog zanemarivanja pravilnog knjiženja vrijednosnih usklađenja potraživanja i zaliha, otpisa obveza i potraživanja te revalorizacije dugotrajne materijalne imovine. Detaljna analiza ovih knjigovodstvenih prilagodbi i njihovih karakteristika bit će razmotrena u nastavku rada kako bi se istaknula njihova važnost u točnom prikazivanju financijskog stanja društva i sprječavanju negativnih posljedica.

Slika 1. Područja kreativnog računovodstva prema fleksibilnosti primjene računovodstvenih propisa

Izvor: Izrada autora na temelju Jones (2008: 9).

Hrvatski standard financijskog izvještavanja 10 – *Zalihe* i Međunarodni računovodstveni standard 2 – *Zalihe* definiraju zalihe kao kratkotrajnu materijalnu imovinu namijenjenu prodaji, koja je u procesu proizvodnje ili će biti korištena u pružanju usluga. Zalihe se vrednuju prema trošku nabave ili neto utrživoj vrijednosti ovisno o tome koja je niža. Neto utrživa vrijednost predstavlja iznos koji se može ostvariti prodajom i procjenjuje se prema najpouzdanijim dostupnim dokazima. Ako je trošak nabave niži, zalihe se nastavljaju bilježiti po toj vrijednosti, dok se u slučaju niže neto utržive vrijednosti zalihe usklađuju kako bi prikazale realniju vrijednost. Prema Brkanić Pongračić (2021: 24), ako neto utrživa vrijednost zaliha ponovno poraste zbog promjene gospodarskih uvjeta, povećanje se priznaje samo do razine inicijalnog troška nabave, odnosno do iznosa prethodno provedenog smanjenja. Pri prodaji, knjigovodstvena vrijednost zaliha priznaje se kao rashod u razdoblju u kojem su ostvareni prihodi od prodaje. Otpisi zaliha i gubici, također, se priznaju kao rashod u razdoblju nastanka, dok se ukidanje otpisa zbog povećanja neto utržive vrijednosti evidentira kao prihod do iznosa prethodnog rashoda. Zakon o porezu na dobit (NN 177/2004...114/23) propisuje da se rashodi zaliha

priznaju tek kada su zalihe prodane ili upotrijebljene. Pravilnik o porezu na dobit (NN 95/2005...156/23) pojašnjava da se rashodi zbog usklađenja zaliha priznaju kao gubitak tek u poreznom razdoblju kada su zalihe prodane, uništene ili otuđene. Ako zalihe nisu prodane ili upotrijebljene u istom poreznom razdoblju, vrijednosno usklađenje nije porezno priznato te se osnovica poreza na dobit mora povećati za taj iznos.

Vrijednosno usklađenje potraživanja provodi se kada, i nakon isteka roka plaćanja, postoji mogućnost djelomične ili potpune naplate potraživanja putem nagodbe, ovrhe, aktiviranjem instrumenata plaćanja ili drugih pravnih postupaka. Za razliku od toga, potraživanja koja su potpuno nenaplativa otpisuju se. S poreznog aspekta, vrijednosno usklađenje potraživanja priznaje se kao porezno prihvatljiv rashod u skladu s Zakonom o porezu na dobit (NN 177/2004...114/23) pod uvjetom da je od dospijeca potraživanja do kraja poreznog razdoblja prošlo više od 60 dana, a naplata nije ostvarena do 15 dana prije podnošenja porezne prijave. Ta potraživanja, prvotno priznata kao prihod, podliježu usklađenju te se knjiže kao trošak tekuće godine. Otpis potraživanja, također, je porezno priznat rashod, u skladu s člankom 9. Zakona o porezu na dobit, ali porezni obveznik mora dokazati da su troškovi naplate (npr. tužbe ili ovrhe) veći od iznosa potraživanja ili da su poduzeti svi razumni koraci kako bi se naplatilo potraživanje, ali bez uspjeha. Što se tiče obveze poreza na dodanu vrijednost (PDV) kod otpisa potraživanja, prema Jurić (2021: 35), moguće je smanjiti obvezu PDV-a zbog nemogućnosti naplate računa, no to se primjenjuje samo ako su kupci obveznici PDV-a i ako su smanjili prethodno priznati pretporez u svojim poreznim evidencijama.

Revalorizacija dugotrajne materijalne imovine provodi se kada postoji značajna razlika između knjigovodstvene i fer vrijednosti imovine. Ova se promjena ne odnosi na manje oscilacije, stoga se revalorizacija često provodi periodično, primjerice, svakih nekoliko godina. Prema HSFI 6 – *Dugotrajna materijalna imovina*, fer vrijednost se definira kao tržišna vrijednost imovine koju procjenjuju kvalificirani stručnjaci. Slične smjernice sadrži i Međunarodni računovodstveni standard 16 – *Nekretnine, postrojenja i oprema*, koji objašnjava postupke revalorizacije bruto i neto knjigovodstvene vrijednosti. Cirkveni Filipović (2022: 18) pojašnjava da se revalorizacijom bruto knjigovodstvene vrijednosti istovremeno povećavaju bruto knjigovodstvena vrijednost i akumulirana amortizacija imovine. Razlika između povećane bruto vrijednosti i akumulirane amortizacije daje konačan rezultat revalorizacije. Drugi postupak revalorizacije uključuje eliminaciju akumulirane amortizacije na teret bruto knjigovodstvene vrijednosti, dok se neto-svota prilagođava do revalorizirane svote. Ovaj postupak, zbog jednostavnosti, najčešće se koristi kod revalorizacije građevinskih objekata. U slučaju da je fer vrijednost imovine manja od knjigovodstvene, knjiženje se vrši na teret rashoda. Cirkveni Filipović (2022) navodi da se revalorizacijska pričuva, nastala revalorizacijom nekretnina, prenosi u zadržani dobitak kroz amortizaciju građevinskih objekata ili prilikom otuđenja imovine. Za zemljište, prijenos u zadržani dobitak odvija se tek prilikom prodaje. Ovaj prijenos revalorizacijske pričuve u zadržani dobitak pretvara pričuvu u realizirani dobitak čime se povećava porezna osnovica za iznos realiziranih pričuva bilo kroz amortizaciju ili prodaju nekretnina.

Prema Hrvatskom standardu financijskog izvještavanja 13 – *Obveze*, obveza se priznaje kada je vjerojatno da će njezino podmirenje dovesti do odljeva resursa poduzetnika i kada se iznos obveze može pouzdano izmjeriti. Ako ti uvjeti nisu ispunjeni, obveza se prestaje priznavati pri čemu je važno uzeti u obzir rokove dospeljeća, zastaru i ispravnost iznosa obveza. Razlozi za prestanak priznavanja obveza uključuju zastaru, otpust duga ili nemogućnost ispunjenja obveze. U takvim slučajevima, obveza se isknjižava u korist prihoda. Iznimka postoji kada je vjerovnik član društva što omogućuje pretvaranje obveze u kapitalne pričuve trgovačkog društva. Porezni tretman otpisa obveza uključuje priznanje prihoda, koji je oporeziv i uključen u poreznu osnovicu bez mogućnosti smanjenja osnovice za porez na dobit za prihod temeljen na otpisu obveza. Međutim, prema Petarčiću (2020: 63), poduzetnici koji ostvaruju prihode od oslobođenja doprinosa za sufinancirane neto plaće ili oslobođenja od poreznih obveza mogu smanjiti osnovicu poreza na dobit. Ova oslobođenja tretiraju se kao potpora za ublažavanje negativnih posljedica prema Općem poreznom zakonu (NN 115/16...114/22). Nakon otpisa obveza nije potrebna korekcija PDV obrasca osim ako vjerovnik odluči ispraviti svoju obvezu za PDV.

Nakon izgradnje teorijskog okvira, postavljane su sljedeće hipoteze:

H1: Uvođenje jedinstvenog sustava za praćenje stečajeva u Hrvatskoj povećalo bi transparentnost i smanjilo rizik iznenadnih stečajeva doprinoseći gospodarskoj stabilnosti.

Polazišna pretpostavka proizlazi iz analize fragmentacije podataka o stečajevima u Hrvatskoj te potrebe za reformom sustava. Nedostatak centralizacije među institucijama otežava dosljednu analizu i pravovremeno otkrivanje financijskih nepravilnosti poput prikrivenih gubitaka i anticipiranih dobitaka što povećava rizik od financijskih šokova. Relevantne studije podupiru ove tvrdnje. Claessens i Klapper (2005) analiziraju kako pravni okviri uključujući centralizirane sustave utječu na učinkovitost stečaja u različitim zemljama. Altman i Hotchkiss (2006) ističu da predviđanje korporativne nelikvidnosti poboljšava koordinaciju informacija omogućujući pravovremene i preciznije reakcije na financijske poteškoće. Gennaioli i Rossi (2010) nadovezuju se na to naglašavajući ključnu ulogu sudske diskrecije u stečajnim postupcima, koja može rezultirati različitim ishodima ovisno o pristranostima sudaca prema dužnicima ili vjerovnicima. Ovi nalazi su u skladu s rezultatima Djankova i sur. (2008), koji pokazuju da zemlje s većim prihodima imaju komparativnu prednost u provedbi složenijih stečajnih postupaka, poput reorganizacije, dok je za zemlje s nižim prihodima učinkovitije koristiti jednostavnije postupke, poput ovrhe.

H2: Financijski izvještaji istinito i fer prezentiraju financijski položaj društva prije stečaja.

Pretpostavka se temelji na načelima transparentnosti, točnosti i usklađenosti s Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja. Watts i Zimmerman (1986) naglašavaju da računovodstvene informacije mogu utjecati na menadžersko ponašanje, što često rezultira manipulacijama financijskim izvještajima u korist uprave, umjesto da vjerno prikazuju stvarno stanje društva. Prema njihovim nalazima, menadžment prilagođava

izvještaje kako bi izbjegao slanje negativnih signala investitorima i vjerovnicima, osobito u kriznim trenucima. Dechow i Skinner (2000) dodaju da menadžeri koriste računovodstvene procjene za postizanje svojih ciljeva, što može rezultirati izvještajima koji ne odražavaju stvarno financijsko stanje i mogu zavarati korisnike tih izvještaja. Slično tome, Jones (1991) ističe da menadžeri prilagođavaju financijske izvještaje kako bi utjecali na regulatorne odluke, posebno pod pritiskom regulatornih tijela, čime se ugrožava vjerodostojnost i transparentnost izvještavanja unatoč nastojanjima računovodstvenih standarda da osiguraju točnost.

H3: U stečajnom postupku imovina se unovčava prema fer vrijednosti.

Pretpostavka da se imovina u stečajnom postupku unovčava po fer vrijednosti temelji se na načelu poštene tržišne procjene prema kojem bi imovina trebala biti prodana po cijeni koju bi postigli informirani i voljni sudionici u normalnim tržišnim uvjetima. U praksi, međutim, stečajni postupci rijetko dosegnu tu idealnu vrijednost zbog čimbenika poput financijske nestabilnosti, vremenskog pritiska i niskog interesa kupaca. Damodaran (2001) ističe da vrednovanje tvrtki u financijskim poteškoćama zahtijeva prilagodbu tradicionalnih metoda zbog visokog rizika i neizvjesnosti što često dovodi do prodaje ispod fer vrijednosti. Slično, Brown (1989) naglašava da prisilne prodaje pod vremenskim ograničenjima rijetko postižu tržišno optimalnu cijenu, dok Altman (2006) dodaje da su vrijednosti poduzeća u krizi često snižene zbog nepovoljnih tržišnih uvjeta i pregovaračkih pozicija. Uspješnost restrukturiranja ovisi o sposobnosti menadžmenta da prepozna rane znakove problema i učinkovito prilagodi svoje strategije kriznim uvjetima.

H4: Prikriveni gubitci i anticipirani dobitci najznačajniji su oblik manipuliranja u financijskim izvještajima.

Posljednja pretpostavka da su prikriveni gubitci i anticipirani dobitci najznačajniji oblici manipulacije u financijskim izvještajima temelji se na njihovoj sposobnosti da ozbiljno iskrive stvarnu financijsku sliku društva. Prikriveni gubitci uključuju nepriznavanje ili odgađanje priznavanja postojećih troškova i obveza čime se umjetno povećava profitabilnost i likvidnost društva stvarajući iluziju financijske stabilnosti, koja obmanjuje vjerovnike, investitore i ostale dionike (Healy i Wahlen, 1999). S druge strane, anticipirani dobitci odnose se na prijevremeno priznavanje budućih prihoda napuhujući trenutne financijske rezultate i stvarajući nerealno optimistična očekivanja o budućoj profitabilnosti što olakšava privlačenje ulaganja ili kredita (Kothari, Leone i Wasley, 2005). Obje prakse krše načelo opreznosti, koje nalaže priznavanje troškova čim postanu vjerojatni, dok se prihodi priznaju tek kada su realizirani.

2.3. Metodologija

Makro pristup

Statistički podaci o stečajnim postupcima u Hrvatskoj temelje se na informacijama Državnog zavoda za statistiku (DZS), Financijske agencije (FINA) te Izvješća predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske. U Hrvatskoj se statistika otvorenih stečajeva temelji na podacima iz Statističkog poslovnog registra DZS-a. Broj otvorenih stečajeva predstavlja broj poslovnih subjekata nad kojima je sudskim rješenjem pokrenut stečajni postupak u referentnom mjesecu. Ovi podaci odnose se isključivo na trgovačka društva i ustanove sa sjedištem u Hrvatskoj te se ažuriraju tromjesečno na temelju informacija iz Sudskog registra, gdje se datum otvaranja stečaja računa od objave odluke o otvaranju. FINA-ini podatci prikazuju predmete prema iznosu prijavljenih obveza kao i one za koje je prihvaćen plan financijskog restrukturiranja ili sklopljena nagodba. Podaci iz Izvješća predsjednika Vrhovnog suda koriste se za praćenje rada trgovačkih sudova u vezi sa stečajevima.

Mirko pristup

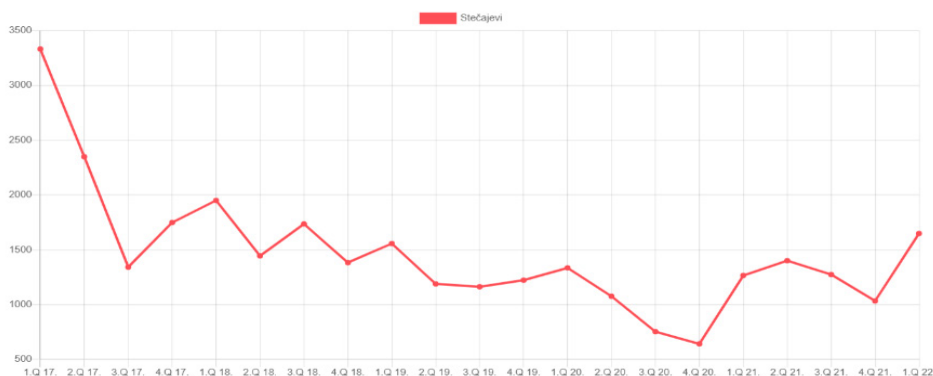
E-oglasna ploča Trgovačkih sudova ključni je digitalni alat, koji unaprjeđuje transparentnost i dostupnost informacija o sudskim postupcima s naglaskom na stečajne i predstečajne postupke. Ova platforma objedinjuje objavu sudskih akata i odluka omogućujući vjerovnicima i široj javnosti brz i jednostavan pristup relevantnim informacijama bez potrebe za fizičkim dolaskom na sud čime se smanjuju troškovi i ubrzava pravni proces. Prema Zakonu o parničnom postupku (NN 53/91....155/23) i Stečajnom zakonu (NN 71/15...27/24), objave na e-Oglasnoj ploči imaju pravno obvezujući karakter osiguravajući pravnu sigurnost svim sudionicima postupka. Digitalizacija pravnog sustava ubrzava tijek sudskih procesa, jer je dostava odluka brža i jednostavnija što doprinosi učinkovitijem radu sudova. Sudske odluke i rješenja vezana uz trgovačke sporove objavljuju se na e-Oglasnoj ploči s pravno valjanim statusom, a rokovi za žalbe počinju teći od trenutka njihove objave. Platforma omogućuje pretragu prema različitim kriterijima poput broja predmeta ili naziva subjekta znatno olakšavajući pronalazak informacija. U analizi su korišteni podaci triju stečajnih dužnika – Dužnika A i C iz Osijeka te Dužnika B iz Slavonskog Broda.

3. Rezultati i analize

3.1. Statistika stečajnih postupaka u Republici Hrvatskoj – DZS

Misija Državnog zavoda za statistiku je pružanje nepristranih statističkih podataka o društvenim i ekonomskim procesima kako bi se osigurala čvrsta osnova za praćenje i analizu stanja hrvatskog gospodarstva te za usmjeravanje razvojnih politika Hrvatske i Europske unije. Zavod omogućuje uvid u broj registracija trgovačkih društava i obrta te u stečajne postupke.

Grafikon 1: *Otvoreni stečajevi trgovačkih društava od 2017. do 2022. godine*

Izvor: Državni zavod za statistiku (2022)

Prema Grafikonu 1, u I. kvartalu 2017. zabilježen je najviši broj stečajeva s preko 3500 slučajeva, nakon čega slijedi značajan pad i stabilizacija s oscilacijama do 1. kvartala 2021. Najniži broj stečajnih postupaka zabilježen je u II. kvartalu 2020. vjerojatno zbog pandemije COVID-19 i povezanih ekonomskih mjera. Od III. kvartala 2020. broj stečajeva postupno raste dosežući vrhunac u I. kvartalu 2022. Prema podacima o stečajevima po djelatnostima, najveći broj pokrenutih stečajeva odnosi se na djelatnost G – *Trgovina na veliko i na malo te popravak motornih vozila i motocikala* što je očekivano s obzirom na to da je u toj djelatnosti registriran najveći broj trgovačkih društava (15,90% na dan 31. ožujka 2022.).

3.2. Statistika stečajnih postupaka u Republici Hrvatskoj - FINA

Prema podacima FINA-e, analiza stečajnih postupaka i financijskog restrukturiranja trgovačkih društava u Republici Hrvatskoj za razdoblje od listopada 2012. do listopada 2021. godine otkriva jasne trendove u strukturi prijavljenih obveza i postupanju s financijskim poteškoćama. Ukupni iznos prijavljenih obveza iznosi 82,4 milijarde kuna pri čemu 10,23% obveza otpada na predmete s dugovanjima manjim od 10 milijuna kuna, dok 89,77% čine predmeti s dugovanjima većim od 10 milijuna kuna. Iako većina predmeta (87,54%) pripada kategoriji s obvezama ispod 10 milijuna kuna najveći dio duga koncentriran je u manjem broju predmeta s visokim obvezama (12,46%). U predmetima s obvezama većim od 10 milijuna kuna zaposleno je 47 052 radnika, dok su predmeti s manjim obvezama uključivali 19 709 zaposlenih što naglašava koncentraciju duga u društvima s većim financijskim problemima. Ostale podatci prikazani su Tablicom 1.

Tablica 1: Zbirni pregled predmeta prema iznosu prijavljenih obveza za 10/2012-10/2021 (kn)

Predmeti prema iznosu prijavljenih obveza	Iznos prijavljenih obveza	Broj zaposlenih prema prijavi dužnika	Broj predmeta	Postotak ukupno prijavljenih obveza	Postotak ukupnog broja predmeta
Prijavljene obveze < od 10.000.000	8.429.246.220,03	19 709	7 843	10,23 %	87,54 %
Prijavljene obveze > od 10.000.000	74.006.005.761,36	47 052	1 116	89,77 %	12,46 %
UKUPNO	82.435.251.981,39	66 761	8 959	100,00 %	100,00 %

Izvor: FINA (2022)

Tablica 2 prikazuje predmete u kojima je prihvaćen plan financijskog restrukturiranja ili sklopljena nagodba u razdoblju od 1. listopada 2012. do 25. listopada 2022. godine. Prema definiciji FINA-e, "prihvaćen plan" odnosi se na 16 predmeta u kojima su vjerovnici odobrili plan financijskog restrukturiranja, a nagodbena vijeća donijela rješenje o njegovom prihvaćanju. Nasuprot tome, "sklopljena nagodba" obuhvaća 3 198 predmeta u kojima su vjerovnici prihvatili plan restrukturiranja, a nadležni trgovački sud donio rješenje o sklapanju nagodbe.

Tablica 2: Zbirni pregled predmeta za koje je prihvaćen plan financijskog restrukturiranja ili sklopljena nagodba od 1. 10. 2012. do 25. 10. 2022. (kn)

Status predmeta	Iznos prijavljenih obveza	Broj zaposlenih prema prijavi dužnika	Broj predmeta	Postotak ukupno prijavljenih obveza	Postotak ukupnog broja predmeta
Prihvaćen plan	947.008.562,43	453	16	1,15%	0,18%
Sklopljena nagodba	47.698.600.298,35	43 363	3 198	57,86%	35,70%
UKUPNO	48.645.608.860,78	43 816	3 214	59,01%	35,88%

Izvor: FINA (2022)

Ukupni iznos prijavljenih obveza za ove predmete iznosi 48,6 milijardi kuna pri čemu sklopljene nagodbe čine 57,86% ukupnih obveza i obuhvaćaju 43 363 zaposlenih. S druge strane, formalno prihvaćeni planovi financijskog restrukturiranja predstavljaju samo 1,15% prijavljenih obveza i uključuju 453 radnika. Ovi podaci pokazuju da većina financijskog restrukturiranja u Hrvatskoj završava sklapanjem nagodbi, dok su formalno prihvaćeni planovi restrukturiranja rijetki. Analiza, također, otkriva da je većina prijavljenih obveza koncentrirana u manjem broju predmeta s velikim dugovima, dok veći broj predmeta

uključuje relativno manje iznose. Sistematizirani nalazi naglašavaju važnost praćenja dinamike financijskog restrukturiranja i koncentracije duga radi boljeg razumijevanja gospodarskih izazova i odgovarajućih pravnih mjera u Hrvatskoj.

3.3. Statistika stečajnih postupaka u Republici Hrvatskoj – Vrhovni sud

Prema statističkim podacima, stečajni postupci čine značajan dio rada trgovačkih sudova, ali nisu jedini tip predmeta koje sudovi obrađuju; uz njih, trgovački sudovi rješavaju parnične, ovršne, izvanparnične predmete, predstečajne nagodbe, R2 i Pom predmete, mirenja te predmete sudskog registra. Analiza podataka iz Tablice 3, koja prikazuje kretanje predmeta pred trgovačkim sudovima u 2021. i 2022. godini, omogućuje uvid u učinkovitost rješavanja različitih vrsta sudskih predmeta, pri čemu stečajni postupci zauzimaju značajno mjesto. U 2021. godini stečajni postupci činili su 5,67% ukupno zaprimljenih predmeta, dok su riješeni stečajni postupci činili 4,90% ukupno riješenih predmeta, a među neriješenim predmetima, stečajni postupci zauzimali su 31,66%, odmah nakon parničnih predmeta, što ukazuje na njihovu važnost u radu sudova. U 2022. godini zaprimljeno je ukupno 135 102 predmeta, riješeno je 138 988 predmeta, dok je na kraju godine ostalo neriješeno 17 526 predmeta što predstavlja smanjenje u odnosu na prethodnu godinu. Stečajni predmeti, iako manji po broju od parničnih i predmeta sudskog registra, zadržali su važnu ulogu, sa 7 422 zaprimljenih i 8 601 riješenih predmeta odražavajući visoku stopu rješavanja i smanjenje broja neriješenih predmeta na 5 604. Vremenski indikator rješavanja predmeta smanjen je na prosječnih 46 dana, ukazujući na poboljšanu učinkovitost rada trgovačkih sudova.

Prosječno, svaki sudac zaprimio je 1 135 predmeta, riješio 1 168, a 147 predmeta po sucu ostalo je neriješeno. Struktura zaprimljenih predmeta pokazuje da sudski registar čini najveći udio, nakon kojeg slijede parnični, stečajni i R2/Pom predmeti. Neriješeni predmeti i dalje su dominirani parničnim i stečajnim postupcima. Značajno je istaknuti da su u 2022. godini svi glavni tipovi predmeta, uključujući parnične, izvanparnične, ovršne i stečajne, ostvarili stopu rješavanja veću od 100%, što ukazuje na to da su sudovi rješavali više predmeta nego što su zaprimili. Parnični predmeti zahtijevaju najviše vremena za rješavanje s prosječnim trajanjem od 297 dana, dok su predmeti sudskog registra najbrže rješavani s prosječnim vremenom od svega 8 dana.

Tablica 3. Pregled kretanja predmeta trgovačkih sudova po vrstama predmeta

Vrsta predmeta	Kretanje predmeta u 2021. godini			Kretanje predmeta u 2022. godini		
	Primljeno	Riješeno	Neriješeno	Primljeno	Riješeno	Neriješeno
Parnični predmeti	10 698	12 280	11 287	8 068	10 676	8 675
Ovršni predmeti	1 106	1 042	481	639	788	336
Izvanparnični predmeti	940	952	291	842	916	217
Stečajni predmeti	8 815	8 138	6 778	7 422	8 601	5 604
Predstečajna nagodba	1	3	2	0	2	0
R2, Pom	1 664	1 556	298	1 153	1 312	139
Mirenje	125	156	52	149	117	84
Sudski registar	132 120	141 974	2 220	116 829	116 576	2 471
UKUPNO	155 469	166 101	21 409	135 102	138 988	17 526

Izvor: Izvješća Vrhovnog suda 2021. i 2022. godine

Ovi podaci ukazuju na kontinuirane napore trgovačkih sudova u ubrzavanju rješavanja predmeta posebno u kontekstu stečajnih postupaka, koji su ključne važnosti za očuvanje ekonomske stabilnosti i pravne sigurnosti. Stopa rješavanja predmeta iznad 100% u više kategorija potvrđuje učinkovitost pravosudnog sustava u Hrvatskoj te ističe značajno smanjenje broja neriješenih predmeta u 2022. godini u usporedbi s prethodnim razdobljem.

3.4. Analiza slučaja

Tablica 4 prikazuje financijske pokazatelje triju stečajnih dužnika, A, B i C, s posebnim naglaskom na knjigovodstvene vrijednosti imovine i obveza, unovčene iznose tijekom stečajnog postupka te ostvarene gubitke. Analiza pokazuje da su svi promatrani dužnici zabilježili značajan pad vrijednosti imovine tijekom stečajnog postupka pri čemu su najizraženiji gubici prisutni kod dužnika B i C. Iako su obveze smanjene u odnosu na prvotno prijavljene vrijednosti, ukupni gubici ostaju znatni što ukazuje na ozbiljne financijske poteškoće u procesima stečaja. Sva tri društva iskazala su značajnu precijenjenost imovine i obveza u svojim bilancama što je rezultiralo značajnim gubicima u stečajnim postupcima. Najveći izazovi zabilježeni su kod dužnika B i C, gdje su unovčena sredstva bila znatno manja od knjigovodstvenih vrijednosti ukazujući na neadekvatne procjene i loše upravljanje poslovanjem prije stečaja. Dužnik C, unatoč najvećoj početnoj vrijednosti imovine, ostvario je najveći gubitak, dok je dužnik B zabilježio sličan, ali nešto manji financijski pad.

Tablica 4. *Iskazivanje stvarno nastalog gubitka u poslovanju stečajnog dužnika A, B i C u kn*

Bilančne pozicije	Knjigovodstvena vrijednost	Unovčeno u stečajnom postupku	Razlika
Imovina stečajnog dužnika A	3.622.867,13	2.135.272,63	1.487.594,50
Imovina stečajnog dužnika B	17.410.890,03	2.086.084,88	15.324.805,15
Imovina stečajnog dužnika C	20.383.419,63	4.303.867,50	16.079.552,13
	Knjigovodstvena vrijednost	Prijavljeno tražbina	Razlika
Obveze stečajnog dužnika A	5.548.203,95	4.554.298,22	993.905,73
Obveze stečajnog dužnika B	60.216.255,28	57.804.586,49	2.411.668,79
Obveze stečajnog dužnika C	24.568.212,91	22.392.728,90	2.175.484,01
	Imovina - Obveze	Unovčeno - Prijavljeno	Ostvareni gubitak
Razlike kod dužnika A	-1.925.336,82	-2.419.025,59	493.688,77
Razlike kod dužnika B	-42.805.365,25	-55.718.501,61	12.913.136,36
Razlike kod dužnika C	-4.184.793,28	-18.088.861,40	13.904.068,12

Izvor: Izrada autora na temelju knjigovodstvenih podataka dužnika A i C iz Osijeka te dužnika B iz Slavonskog Broda

Analiza stečajnih postupaka pokazuje da je dužnik A, s najmanjim vrijednostima imovine i obveza, zabilježio najmanji gubitak, što može ukazivati na nešto bolju kontrolu imovine u odnosu na ostala analizirana društva, iako su razlike između knjigovodstvene i unovčene vrijednosti i dalje značajne. Precijenjenost imovine i obveza predstavlja zajednički problem svih analiziranih društava, što je rezultiralo značajnim financijskim gubicima tijekom stečajnih postupaka. Dužnici B i C posebno su pogođeni velikim razlikama između knjigovodstvenih i unovčenih vrijednosti, s gubicima koji premašuju 12 milijuna kuna. Ovi rezultati ističu potrebu za preciznijim procjenama vrijednosti imovine i povećanom transparentnošću u financijskom izvještavanju kako bi se spriječili slični problemi u budućnosti. Stečajni postupci su ukazali na neadekvatno upravljanje imovinom i upitne knjigovodstvene prakse koje su značajno doprinijele financijskim gubicima. Povećanje transparentnosti i poboljšanje procjena vrijednosti imovine ključno su za unapređenje financijskog upravljanja i smanjenje rizika sličnih problema u budućim stečajnim procesima.

4. Rasprava

4.1. Makro pristup

Cilj ovog rada bio je istražiti problem razjedinjenosti i neujednačenosti podataka o stečajnim postupcima u Hrvatskoj prikupljenih od različitih institucija te predložiti rješenja za uspostavu jedinstvenog sustava za praćenje tih postupaka. Istraživanje dostupnih podataka pokazalo je značajan problem fragmentacije i nedostatka sveobuhvatnosti informacija. Podaci iz različitih izvora poput Državnog zavoda za statistiku (DZS), Financijske agencije (FINA) i sudskih sustava nisu dovoljno integrirani što otežava dosljednu analizu i usporedbu podataka na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Ova razjedinjenost usporava donošenje kvalitetnih odluka i pravovremeno prepoznavanje financijskih nepravilnosti, ugrožavajući učinkovitost stečajnih postupaka. Prema Claessensu i Klapperu (2005), učinkovitost stečajnih postupaka često ovisi o snazi pravnog okvira i institucionalnim karakteristikama uključujući kvalitetu pravosuđa, koje utječu na način rješavanja financijskih kriza. Centralizirani sustavi i drugi elementi pravnih okvira značajno utječu na provođenje stečaja i učinkovitost rješavanja financijskih poteškoća uključujući prava vjerovnika. Iako centralizacija podataka nije uvijek izričito navedena kao primarna mjera, radovi impliciraju potrebu za takvim sustavima putem zahtjeva za većom transparentnošću i boljom koordinacijom među institucijama.

Uspostava centraliziranog sustava za praćenje stečajnih postupaka u Hrvatskoj predstavljala bi ključan korak prema smanjenju fragmentacije podataka i povećanju učinkovitosti upravljanja financijskim krizama. Njemački stečajni sustav koristi centralizirane baze podataka i sustave za praćenje stečajnih postupaka što omogućuje brzi pristup informacijama i poboljšava komunikaciju među sudovima, vjerovnicima i drugim relevantnim institucijama. Svi stečajni postupci u Njemačkoj evidentirani su u javno dostupnom insolventnom registru (*Insolvenzregister*) osiguravajući transparentnost, pravovremeno informiranje dionika i smanjenje rizika od prikrivenih gubitaka čime se povećava povjerenje u financijsko izvještavanje te naglašava učinkovitost i prevenciju nepravilnosti. Francuski stečajni postupci integrirani su u centralni sudski registar (*Registre du Commerce et des Sociétés – RCS*), koji omogućuje sveobuhvatan pregled financijskih stanja društava olakšavajući rano prepoznavanje potencijalnih problema prije formalnog početka stečajnog postupka. Dodatno, Francuska nudi preventivne mjere poput postupaka "*sauvegarde*", koji društvima omogućuju zaštitu od vjerovnika prije formalnog stečaja uz podršku centraliziranih sustava, koji omogućuju kontinuirano praćenje i jačanje povjerenje vjerovnika. Implementacija jedinstvenog sustava za praćenje stečaja u Hrvatskoj omogućila bi brži pristup cjelovitim informacijama, olakšala donošenje informiranih odluka i smanjila rizik od nepredvidivih financijskih poteškoća. Transparentniji sustav poboljšao bi praćenje financijskih izvještaja, smanjio vjerojatnost financijskih manipulacija i doprinio stabilnosti gospodarstva.

4.2. Mikro pristup

Cilj ovog istraživanja bio je analizirati učestalost pojave prikrivenih gubitaka i anticipiranih dobitaka u stečajnim postupcima te utvrditi jesu li ovi fenomeni dominantni oblici manipulacije financijskim informacijama s posebnim naglaskom na precjenjivanje imovine i podcjenjivanje obveza. Dodatno, analiza je ispitala važnost usklađivanja knjigovodstvenih vrijednosti društava prije i tijekom stečajnog postupka te posljedice otkrivanja manipulacija u kasnijim fazama stečajnog procesa. Rezultati istraživanja ukazali su na prisutnost dviju ključnih nelogičnosti, koje utječu na vjerodostojnost financijskih izvještaja.

Prva identificirana nelogičnost odnosi se na porezni tretman otpisa obveza u stečajnim postupcima i njegov utjecaj na stečajnu masu. Prema Zakonu o računovodstvu (NN 85/24), obveze koje su zastarjele, a nisu podvrgnute naplati putem tužbi, ovrha ili sličnih postupaka, trebale bi se otpisati u korist prihoda. Petarčić (2018: 51) ističe da takav otpis stvara oporezivi prihod koji ulazi u osnovicu za izračun poreza na dobit bez mogućnosti smanjenja te osnovice. Posljedično, stečajna masa postaje oporeziva što može imati ozbiljne negativne posljedice za stečajne vjerovnike. Prema trenutnim poreznim propisima, otpis ovih obveza nema utjecaja na priznavanje pretporeza kod poreza na dodanu vrijednost (PDV) osim ako poduzetnik ne odluči ispraviti pretporez kako bi vjerovnik mogao ispraviti obvezu za PDV. Problem je osobito izražen kod trgovačkih društava u stečaju, koja često raspolažu značajnim iznosima nepodmirenih obveza. Otpisom tih obveza i njihovim priznavanjem kao prihoda, društvo u stečaju formalno ostvaruje dobit koja je podložna porezu na dobit čime se stečajna masa smanjuje za iznos obračunatog poreza što posljedično smanjuje razinu namirenja vjerovnika. U praksi, porezna obveza ima prioritet prilikom namirenja dodatno otežavajući naplatu vjerovnika. Ovi problemi ilustrirani su na primjerima društava A, B i C, čiji slučajevi dodatno prikazuju kako manipulacije financijskim izvještajima mogu utjecati na ishod stečajnog postupka.

Tablica 5. *Prijava poreza na dobit društava A, B i C bez knjiženja otpisa obveza u kn*

Slučaj	Ukupni prihodi	Ukupni rashodi	Dobit / Gubitak	Porez na dobit
Slučaj A	989.188,14	194.120,42	795.067,72	0,00
Slučaj B	2.141.690,97	127.414,91	2.014.276,06	0,00
Slučaj C	89.505,49	2.487.440,08	- 2.397.934,59	0,00

Izvor: Izrada autora

Tablica 5 prikazuje financijsku situaciju slučaja A u *Prijavi poreza na dobit* pri zaključenju stečaja s ukupnim prihodima od 989.188,14 kuna, ukupnim rashodima od 194.120,42 kune i ostvarenim dobiti od 795.067,72 kuna. Iako je društvo ostavilo pozitivan financijski rezultat nije imalo obvezu plaćanja poreza na dobit zbog prenesenih gubitaka iz prethodnih godina. Međutim, prema alternativnom pristupu prikazanom u Tablici 6, ukupni prihodi bi iznosili 3.910.007,66 kuna uz nepromijenjene rashode, a na ostvarenu

dobit od 795.067,72 kune bio bi obračunat porez od 159.661,72 kune što bi umanjilo namirenje vjerovnika za taj iznos. čime bi vjerovnici bili umanjeni za navedeni iznos. Slična situacija zabilježena je i u slučajevima B i C, gdje bi obveza poreza na dobit bila još značajnija. U slučaju B, nakon otpisa obveza i knjiženja u korist prihoda, društvo bi imalo obvezu plaćanja poreza na dobit od 4.829.607,71 kuna, dok bi u slučaju C ta obveza iznosila 3.261.066,00 kuna. Ovi iznosi ukazuju na značajno smanjenje namirenja vjerovnika zbog poreza na dobit što naglašava važnost pravilnog računovodstvenog tretmana obveza u stečajnim postupcima. Kako bi se izbjegle ovakve situacije, predlaže se izmjena Zakona o računovodstvu i drugih relevantnih propisa, kojima bi se jasno regulirao tretman otpisa obveza u stečaju. Potencijalna rješenja uključuju izuzeće tih prihoda od oporezivanja ili omogućavanje prijenosa gubitaka bez prekida čime bi se spriječilo nepravedno porezno opterećenje i povećala mogućnost namirenja vjerovnika.

Tablica 6. *Prijava poreza na dobit društava A, B i C nakon knjiženja otpisa obveza u kn*

Slučaj	Ukupni prihodi	Ukupni rashodi	Dobit / Gubitak	Porez na dobit
Slučaj A	3.910.007,66	194.120,42	3.715.887,24	159.661,72
Slučaj B	61.033.952,18	127.414,91	60.906.537,27	4.829.607,71
Slučaj C	19.069.818,61	2.487.440,08	16.582.378,53	3.261.066,00

Izvor: Izrada autora

Sljedeća nelogičnost odnosi se na tretman stečajne mase u kontekstu oporezivanja porezom na dobit. Prema Pravilniku o porezu na dobit (NN 95/2005...94/22), stečajna masa koja je upisana u sudski registar smatra se obveznikom poreza na dobit što izaziva dvojbe zbog prekida kontinuiteta u oporezivanju stečajne mase. Naime, u praksi se često događa da je stečajni postupak zaključen, primjerice 2017. godine, dok je stečajna masa upisana u sudski registar tek 2019. godine rezultirajući prekidom u vođenju poslovnih knjiga i podnošenju financijskih izvještaja za razdoblje između zaključenja stečaja i upisa stečajne mase. Ovakva situacija narušava temeljno računovodstveno načelo neograničenog vremenskog poslovanja, koje zahtijeva kontinuitet u vođenju poslovanja i izvještavanju. Kako bi se riješila ova nelogičnost, predlaže se omogućavanje prenosivosti akumuliranih prenesenih poreznih gubitaka, kao da prekida u poslovanju nije bilo. Na taj način, prijava poreza na dobit za godinu upisa stečajne mase, primjerice 2019. godinu, mogla bi uključivati prenesene gubitke iz ranijih godina bez obzira na vremenski prekid. Ovakav pristup bi osigurao kontinuitet u oporezivanju i računovodstvenom evidentiranju čime bi se osigurao pravedniji tretman stečajne mase te smanjio rizik za vjerovnike i poreznu upravu.

4.3. Ograničenja istraživanja

Metodološka ograničenja rada odnose se prvenstveno na ograničenu dostupnost i kvalitetu podataka o stečajnim postupcima. Istraživanje se oslanjalo na javno dostupne izvore podataka koji su često fragmentirani i neujednačeni što otežava provođenje sveobuhvatne analize i preciznih zaključaka. Nadalje, nedosljedan vremenski obuhvat i nedostatak

kontinuirane diseminacije informacija dodatno ograničavaju pouzdanost rezultata. Iako se koristi više izvora, podaci nisu integrirani na način koji bi omogućio detaljniju komparativnu analizu s drugim zemljama ograničavajući mogućnost generalizacije nalaza na širu populaciju i postavljajući izazove u interpretaciji utjecaja stečajnih postupaka na nacionalnu ekonomiju.

5. Zaključak

Radom je naglašena potrebu za unapređenjem sustava praćenja stečajnih postupaka u Hrvatskoj kroz uvođenje jedinstvenog i centraliziranog sustava koji bi integrirao podatke prikupljene od ključnih institucija poput Državnog zavoda za statistiku, Financijske agencije i sudskih sustava. Analiza dostupnih podataka otkriva značajan problem fragmentacije i nedostatka sveobuhvatnosti informacija otežavajući donošenje kvalitetnih odluka i pravovremeno prepoznavanje financijskih nepravilnosti u stečajnim postupcima. Razjedinjenost podataka usporava procese odlučivanja, smanjuje transparentnost te povećava rizik za vjerovnike i gospodarstvo čime se potvrđuje prva hipoteza kako bi uvođenje jedinstvenog sustava povećalo transparentnost i smanjilo rizik iznenadnih stečajeva. Druga hipoteza, prema kojoj financijski izvještaji istinito i fer prikazuju financijski položaj društava prije stečaja, ne potvrđuje se. Istraživanje je pokazalo da financijski izvještaji često ne odražavaju stvarno stanje zbog manipulacija poput precjenjivanja imovine i podcjenjivanja obveza. Ove prakse ozbiljno narušavaju vjerodostojnost financijskih informacija i otežavaju procjenu stvarnog financijskog položaja društava, dodatno potvrđujući treću hipotezu koja je djelomično prihvaćena budući se imovina u stečajnim postupcima ne unovčava uvijek prema fer vrijednosti zbog financijske nestabilnosti i tržišnih uvjeta. Četvrta hipoteza, prema kojoj su prikriveni gubici i anticipirani dobiti najznačajniji oblici manipulacije financijskim izvještajima, prihvaćena je zbog učestalosti ovih manipulacija, koje ozbiljno iskrivljuju stvarnu financijsku sliku društava. Analiza slučajeva A, B i C dodatno je potvrdila postojanje ovih nepravilnosti u financijskom izvještavanju što naglašava potrebu za izmjenom zakonskih propisa kako bi se unaprijedio tretman stečajne mase u kontekstu oporezivanja. Uvođenje centraliziranog sustava i poboljšanje zakonskih okvira značajno bi doprinijelo povećanju transparentnosti i smanjenju financijskih manipulacija osiguravajući stabilnost gospodarstva i bolju zaštitu prava vjerovnika. Takve mjere omogućile bi učinkovitije upravljanje financijskim krizama u stečajnim postupcima i poboljšale cjelokupnu učinkovitost pravosudnog sustava u rješavanju financijskih poteškoća društava.

Preporuke za buduća istraživanja uključuju potrebu za daljnjim istraživanjem utjecaja različitih oblika financijskih manipulacija na stečajne postupke te njihovu dugoročnu implikaciju na gospodarstvo. Posebno je važno analizirati kako različiti pravni okviri i institucionalne prakse u drugim zemljama utječu na transparentnost i uspješnost stečajnih postupaka kako bi se utvrdile najbolje prakse koje bi se mogle primijeniti u Hrvatskoj.

Dodatno, buduća istraživanja trebala bi se fokusirati na razvoj naprednih metoda za rano otkrivanje skrivenih gubitaka i anticipiranih dobitaka kako bi se spriječile financijske manipulacije prije nego što dovedu do stečaja. Razlog za ove preporuke leži u potrebi za dubljim razumijevanjem utjecaja financijskih manipulacija na vjerodostojnost financijskih izvještaja i uspjeh stečajnih postupaka čime se može poboljšati upravljanje financijskim rizicima. Razvijanje učinkovitijih alata za otkrivanje nepravilnosti u financijskim izvještajima i prilagodba zakonskih okvira doprinijet će stabilnosti financijskog sustava i povećanju povjerenja investitora i vjerovnika u tržišne procese. Ovim mjerama dodatno bi se osigurala pravednost i učinkovitost stečajnih postupaka te smanjio rizik od negativnih ekonomskih posljedica manipulacija financijskim podacima.

Literatura

Altman, E. I. i Hotchkiss, E. (2006). *Corporate Financial Distress and Bankruptcy: Predict and Avoid Bankruptcy, Analyze and Invest in Distressed Debt*. John Wiley & Sons.

Bartulović, Ž., Bodul, D. i Vuković, A. (2013). Pravnopovijesni i poredbenopravni prikaz razvoja stečajnog postupka. *Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci*, 34 (2), 911-939.

Belak, V. (2011). *Poslovna forenzika i forenzično računovodstvo – Borba protiv prijevare*. Belak excellens d.o.o., Zagreb.

Biblija govori... (16. lipnja 2024). Preuzeto s <https://biblija.biblija-govori.hr>

Bosanac, N. i Palić, V. (2004). Pravni razlozi stečaja trgovačkih društava u Hrvatskoj i nekim tranzicijskim zemljama. Grafika, Osijek.

Brkanić Pongračić, S. (2021). Računovodstveno i porezno motrište vrijednosnog usklađenja zaliha. RRIF br. 11/2021.

Brown, D. T. (1989). Claimholder Incentive Conflicts in Reorganization: The Role of Bankruptcy Laws. *The Review of Financial Studies*, 2 (1), 109-123.

Cirkveni Filipović, T. (2018). Računovodstvo revalorizacije dugotrajne materijalne imovine. RRIF 7/2018.

Claessens, S. i Klapper, L. F. (2005). Bankruptcy around the world: Explanations of its relative use. *American Law and Economics Review*, 7 (1), 253-283.

Damodaran, A. (2001). *The Dark Side of Valuation: Valuing Old Tech, New Tech, and New Economy Companies*. Prentice Hall.

Dechow, P. M. i Skinner, D. J. (2000). Earnings management: Reconciling the views of accounting academics, practitioners, and regulators. *Accounting horizons*, 14 (2), 235-250.

- Djankov, S., Hart, O., McLiesh, C. i Shleifer, A. (2008). Debt enforcement around the world. *Journal of political economy*, 116 (6), 1105-1149.
- Državni zavod za statistiku. (20. lipnja 2024). Poslovni subjekti: registracije i stečajevi. Preuzeto s https://web.dzs.hr/Hrv/Covid-19/poslovni_subjekti.html
- Državni zavod za statistiku. (20. lipnja 2024). Preuzeto s <https://dzs.gov.hr/>
- Financijska agencija. (22. lipnja 2024). Pregled zbirnih podataka iz sustava predstečajnih nagodbi. Preuzeto s <https://www.fina.hr>
- Gennaioli, N. i Rossi, S. (2010). Judicial discretion in corporate bankruptcy. *The Review of Financial Studies*, 23 (11), 4078-4114.
- Grubeša, Z. (2011). Stečajni postupak i primjer računovodstvenog praćenja društva u stečaju. *Računovodstvo i financije* br. 10/2011.
- Healy, P. M. i Wahlen, J. M. (1999). A review of the earnings management literature and its implications for standard setting. *Accounting Horizons*, 13 (4), 365-383.
- Hrvatska enciklopedija. (22. lipnja 2024). Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Preuzeto s <https://www.enciklopedija.hr/>
- Hrvatski jezični portal. (20. lipnja 2024). Preuzeto s <https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search>
- Hrvatski sabor. (24. lipnja 2024). Izvješća predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske. Preuzeto s <https://www.sabor.hr>
- Hrvatski standard financijskog izvještavanja 13 – Obveze. NN 86/15, 105/20, 9/21, 150/22. (17. lipnja 2024). Preuzeto s <https://www.zakon.hr>
- Hrvatski standardi financijskog izvještavanja 10 – Zalihe. NN 86/15, 105/20, 9/21, 150/22. (17. lipnja 2024). Preuzeto s <https://www.zakon.hr>
- Hrvatski standardi financijskog izvještavanja 6 – Dugotrajna materijalna imovina. NN 86/15, 105/20, 9/21, 150/22. (17. lipnja 2024). Preuzeto s <https://www.zakon.hr>
- Jones, J. J. (1991). Earnings management during import relief investigations. *Journal of accounting research*, 29 (2), 193-228.
- Jones, M. (2008). *Creative Accounting, Fraud and Accounting Scandals*
- Jurić, Đ. (2021). Vrijednosna usklađenja i otpis potraživanja od kupaca. RRIF br. 11/2021.
- Kazneni zakon. NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22, 114/23, 36/24 (17. lipnja 2024). Preuzeto s <https://www.zakon.hr>

- Kothari, S. P., Leone, A. J. i Wasley, C. E. (2005). Performance matched discretionary accrual measures. *Journal of accounting and economics*, 39(1), 163-197.
- Margetić, L., Sirotković, H. i Bartulović, Ž. (1989). Vrela iz pravne povijesti naroda SFR Jugoslavije. Pravni fakultet, Rijeka.
- Mattessich, R. (2000). The beginnings of accounting and accounting thought: accounting practice in the Middle East (8000 B.C. to 2000 B.C.) and accounting thought in India, China, and Greece (300 B.C. and the Middle Ages). Routledge.
- McNally D. (19. svibanj 2012). Pouke iz Grčke: Demokracijom protiv dužničkog ropstva. Preuzeto s <http://slobodnifilozofski.com/2012/05/david-mcnally-pouke-iz-grcke.html>
- Međunarodni računovodstveni standard 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema. NN 140/06, 30/08, 130/11, 15/13 i 69/13. (18. lipnja 2024). Preuzeto s <https://www.zakon.hr>
- Međunarodni računovodstveni standard 2 – Zalihe. NN 140/06, 30/08, 130/11, 15/13, 69/13 i 78/14. (18. lipnja 2024). Preuzeto s <https://www.zakon.hr>
- Međunarodni računovodstveni standardi 2 – Zalihe. NN 136/09. (17. lipnja 2024). Preuzeto s <https://www.zakon.hr>
- Nacionalna klasifikacija djelatnosti 2007. (22. lipnja 2024). Preuzeto s <https://www.zakon.hr>
- Naser, K. (1993). Creative Financial Accounting: Its Nature and Use. Hemel Hempstead, Prentice Hall.
- Opći porezni zakon. NN 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 42/20, 114/22. (18. lipnja 2024). Preuzeto s <https://www.zakon.hr>
- Petarčić I. (2018). Računovodstvo otpisa obveza. RRIF 11/2020.
- Petarčić I. (2020). Računovodstvo otpisa i usklađenja obveza. RRIF 11/2020.
- Pravilnik o porezu na dobit. NN 95/05, 133/07, 156/08, 146/09, 123/10, 137/11, 61/12, 79/13, 160/13, 1/14, 157/14, 137/15, 1/17, 128/17, 106/18, 1/19, 01/20, 94/22. (17. lipnja 2024). Preuzeto s <https://www.zakon.hr>
- Resnick, A. i Sommer H. (2009). *Collier on Bankruptcy*. New Providence.
- Sajter, D. (2014). Stečaj – okvir za malverzacije ili za namirenje vjerovnika i rehabilitaciju povjerenja. *Ekonomski pregled*. 65(4), 294-317.
- Stečajni zakon. NN 71/15, 104/17, 36/22, 27/24. (18. lipnja 2024). Preuzeto s <https://www.zakon.hr>
- Watts, R. L. i Zimmerman, J. L. (1986). Positive accounting theory. Prentice-Hall.

Zakon o parničnom postupku. NN 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22, 155/23. (18. lipnja 2024). Preuzeto s <https://www.zakon.hr>

Zakon o porezu na dobit. NN 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13, 143/14, 50/16, 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, 114/22, 114/23 (18. lipnja 2024). Preuzeto s <https://www.zakon.hr>

Zakon o postupku izvanredne uprave u trgvačkim društvima od sistemskog značaja za Republiku Hrvatsku. NN 32/17. (18. lipnja 2024). Preuzeto s <https://www.zakon.hr>

Zakon o prisilnoj nagodbi, stečaju i likvidaciji. NN 9/1994. (16. lipnja 2024). Preuzeto s <https://www.zakon.hr>

Zakon o računovodstvu. NN 85/24. (17. lipnja 2024). Preuzeto s <https://www.zakon.hr>

BANKRUPTCY STATISTICS IN CROATIA DUE TO THE EFFECTS OF HIDDEN LOSSES

Zdravko GRUBEŠA

Grubeša d.o.o., Franje Račkog 95, Đakovo, Croatia

grubesz@gmail.com

Ivo MIJOČ

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics and Business in Osijek, Trg Ljudevita Gaja 7, Osijek, Croatia

ivo.mijoc@efos.hr

Dražen ĆUČIĆ

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics and Business in Osijek, Trg Ljudevita Gaja 7, Osijek, Croatia

drazen.cucic@efos.hr

Abstract

The institution of bankruptcy has evolved rapidly throughout history and is now a key factor in macroeconomic imbalances in any economy. Creating a favourable image of companies has become necessary to attract investors, increase the market value of companies, raise share prices and gain easier access to bank loans. In this context, creative accounting is being used more and more frequently, leading to manipulation of financial statements to varying degrees. The manipulation of financial statements is no longer an exception, but a common practise that deceives society, the state and investors. These manipulations are particularly evident in bankruptcy proceedings when the book value of assets is adjusted to the market value. This paper aims to establish a link between common macroeconomic indicators and losses from bankruptcy proceedings. Measuring the economic impact of bankruptcies is not easy, as factors such as the size of the country, the level of economic development, GDP and membership in international organisations have no clear correlation with key macroeconomic indicators. Therefore, presenting statistical data on bankruptcy proceedings in both micro and macro terms is a rational and alternative approach. An analysis of publicly available data on bankruptcy proceedings concludes that the data is limited and inadequately presented to the public, further complicating the understanding of an already complex bankruptcy process. The secondary objective of this thesis is to analyse the impact of hidden losses in bankruptcy proceedings by examining three companies from Slavonia under the jurisdiction of the Commercial Court in Osijek. A detailed analysis of the financial documents of these companies reveals unrealistic representations of assets and liabilities, which ultimately lead to the inability to satisfy creditors and the cessation of business activities. The cases

analysed clearly show that a significant overstatement of total assets and liabilities has a major impact on the company's financial results. This practise is not only illegal, but also significantly undermines the financial stability of these companies and leads to the initiation of bankruptcy proceedings and the loss of all jobs. The analysis conducted emphasises the importance of accurate valuation of assets, settlement of doubtful and disputed debts, write-off of liabilities and proper recognition of these as income. The paper emphasises the critical role of these processes in maintaining financial stability and points to the need for tighter controls to prevent future abuses and misrepresentations of financial statements.

Keywords: bankruptcy, statistical data, Croatia, European Union, hidden losses

Key message of the paper: Bankruptcies inevitably lead to a disruption of macroeconomic stability in economic terms, but also of the fundamental substance of society – which is generally reflected in a decline in regional productivity and the demographic context in Slavonia and Baranja.